מתני' *אין נוטלין עצים מן הסוכה אלא מן הסמוך לה: גמ' מאי שנא מן הסוכה דלא דקא סתר אהלא, מן הסמוך לה נמי קא סתר אהלא? אמר רב יהודה אמר שמואל מאי סמוך סמוך לדפנות. רב מנשיא אמר אפילו תימא בשאין סמוך לדפנות כי תניא ההיא באסורייתא (א) *תנא ר' חייא בר יוסף קמיה דר' יוחנן אין נוטלין עצים מן הסוכה אלא מן הסמוך לה ור' שמעון מתיר, ושוין בסוכת החג בחג שאסורה, ואם התנה עליה הכל לפי תנאו. ורבי שמעון מתיר והא קא סתר אהלא? אמר רב נחמן בר יצחק הכא בסוכה נופלת עסקינן ור' שמעון לטעמיה דלית ליה מוקצה דתניא *מותר השמן שבנר ושבקערה אסור ורבי שמעון מתיר. מי דמי התם אדם יושב ומצפה אימתי תכבה נרו הכא אדם יושב ומצפה אימתי תפול סוכתו? אמר רב נחמן בר יצחק הכא בסוכה רעועה עסקינן דמאתמול דעתיה עלויה. ושוין בסוכת החג בחג שהיא אסורה, ואם התנה עליה הכל לפי תנאו: ומי מהני בה תנאי *והאמר רב ששת משום ר' עקיבא מנין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה שנאמר חג הסוכות שבעת ימים לה' ותניא ר' יהודה בן בתירא אומר מנין שכשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה ת"ל חג הסוכות שבעת ימים לה' מה חג לה' אף סוכה לה'? [א] אמר רב מנשיא (ג) בריה דרבא סיפא אתאן לסוכה דעלמא אבל סוכה דמצוה לא מהני בה תנאה. וסוכה דמצוה לא? *והתניא סככה כהלכתה ועטרה בקרמים ובסדינין המצויירין ותלה בה אגוזים שקדים אפרסקים ורמונים ופרכילי ענבים יינות שמנים וסלתות ועטרות שבלים - אסור להסתפק מהן עד מוצאי יום טוב האחרון של חג ואם התנה עליהם הכל לפי תנאו. אביי ורבא דאמרי תרוייהו באומר איני בודל מהם כל בין השמשות דלא חלה קדושה עלייהו. אבל עצי סוכה, דחלה קדושה עלייהו אתקצאי לשבעה, ומאי שנא מהא דאתמר *הפריש שבעה אתרוגים לשבעת הימים אמר רב כל אחת ואחת יוצא בה ואוכלה לאלתר ורב אסי אמר כל אחת יוצא בה ואוכלה למחר. התם *דמפסקו לילות מימים כל חד וחד יומא מצוה באפי נפשיה הוא הכא דלא מפסקו לילות מימים כולהו יומי כחדא יומא אריכתא דמי:

מתני'

תורה אור

ויקרא כג

מתני' אין נוטלין עצים מן הסוכה · כגון בפסח או בעצרת ויושב בסוכה בגנה או בפרדס אין נוטלין עצים מן הסוכה אלא מן הסמוך לה השתא משמע אם הוא עב שנתנו קנים הרבה מותר ליטול מהם ובגמרא פריך הא סתר אהלא דכיון דבטליה לגבי סכך כל פורתא דשקיל מניה סתירה הוא: **גמ' סמוך לדפנות** · קנים הזוקפים סביבות לדפנות כיון שלא נארגו עם הדופן לא בטלי לגבי דופן ואינו דומה לסמוך לסכך שהסכך אינו ארוג לפיכך הכל שוה העליון כתחתון סכך הוא: **אפילו תימא בשאין סמוך לדפנות** · אלא סמוך לסכך: **וכי תניא** · מתניתין באסורייתא = חבילות של קנים שנתנן על הסכך מדלא התיר אגדן לא בטלינהו לגבי סכך אלא להצניעם שם: בברייתא נמי גרסינן אלא מן הסמוך לה: **ורבי שמעון מתיר** · אפילו מן הסכך ולקמן פריך ליה והא קא סתר אהלא: **שהיא אסורה** · אפילו בחוש"מ כדיליף לקמן: **ואם סככה עליה** · לפני י"ט: **נופלת** · שנפלה בי"ט דליכא סתירת אהל וטעמא דת"ק משום מוקצה דהא בין השמשות היתה קיימת ומוקצה היא מחמת איסור סתירה אבל הסמוך לה לאו מוקצה הוא דלית ביה משום סתירה: **מותר השמן שבנר ושבקערה** · נר קרוזי"ל מותר השמן שנתן בנר או בקערה שמן הניתן להדלקת הנר של שבת וכבה, המותר יש בה משום מוקצה ואסור: **אדם יושב ומצפה אימתי תכבה נרו** · שיודע שסופה לכבות הלכך בין השמשות דעתיה על המותר: **הכא אדם יושב ומצפה כו'** · בתמיה וכי נביא הוא ויודע שעתידה ליפול למחר: **בסוכה רעועה** · דמסיק אדעתיה דנפלה ולמחר נפלה הלכך לרבי שמעון מוקצה ליכא דאמרינן דעתיה מאתמול עלויה ולת"ק לא אמרינן דעתיה עלויה בשום מידי דלא חזי בין השמשות: **לה'** · משמע כל שבעה לה' הוא הקדש: **על החגיגה** · שלמי חגיגה ליאסר משהוקדשו: **חג** · חגיגה: **סיפא** · דקתני ואם התנה עליה אסוכה דעלמא קאי ורישא דברייתא קא מהדר דאיפלגו בה ת"ק ורבי שמעון דקתני אין נוטלין עצים מן הסוכה ואוקימנא בשנפלה ומשום מוקצה וקאמר אם התנה עליה מבעוד יום שאם תפול מחר יסיקנה הכל לפי תנאו: **ועטרה** · יפה בסדינין (ב) ובקרמין המצויירין קרמין=בגדי צבעונין שקורין אובריי"ן, סדינים לבנים של פשתן: **יינות שמנים וסלתות** · בכוסות של זכוכית לנוי: **הכל לפי תנאו** · מדקתני אסור להסתפק מהן ש"מ בטלי להו לגבי סוכה והוי להו כסוכה וקאמר דתנאי מהני: **אביי ורבא דאמרי תרוייהו** · דלא דמו לסוכה לענין תנאה ואע"ג דבטלי לגבה דכי מהני תנאה באומר מבעוד יום איני בודל מהם מהיות טוחי וזכותי בהם ליטלן כל שעה אורך של בין השמשות של ערב י"ט הלכך בשעת ביאת היום שהיתה קדושה צריכה לחול עליהם לא חלה לפיכך לא הוקצה אבל עצי [ג] סוכה שאינו יכול להתנות עליהם תנאי זה שהרי על כרחו יבדל מהם בין השמשות משום דסתר אהלא ובין השמשות ספק י"ט הוא חלה קדושה עליה ועל ידי קדושה זו הוקצה לשבעה: **ומאי שנא מהא כו'** · דלא אמר באתרוג דמשום בין השמשות קמא ליתקצי כל שבעה אלא לחד יומא מכי אתני עליה לחד יומא: **דאמר הפריש כו' יוצא בה** · ביומה: **ואוכלה לאלתר** · קסבר למצותה אתקצאי והרי נעשית מצותה: **ורב אסי אמר יוצא בה ואוכלה למחר** · דכיון דאתקצאי לבין השמשות אתקצאי לכולי יומא, והא עצי סוכה נמי כיון דאתני עלייהו ליהנות מהן בתוך של מועד כהפרישה ליום ראשון דמי ומשום דבין השמשות קמא קדיש קא אמרת דאתקצאי לשבעה: **דמפסקי לילות מימים** · שאין מצותו בלילה:

מהני'

עד מוצאי י"ט האחרון · עד שיתחיל יום החול וא"ת התינח י"ט שמיני מוקצה הוא משום דהוי ספק שביעי וגם ביום תשיעי שם מוקצה עליו הואיל ואתקצאי לבין השמשות אתקצאי נמי לכולי יומא ושפיר אמרינן מוקצה מחמת יום שעבר במוקצה מחמת מצוה כגון הכא בעצי סוכה אבל נהגו העולם כשחל תשיעי של חג בע"ש שאין מסתפקין מהן בשבת שהוא עשירי ומאי טעמא אי משום סתירת אהל לא שייך בפירות ואי משום דאתקצאי בין השמשות דתשיעי תרי מגו כה"ג לא אמרינן דבתשיעי נמי לא נאסר אלא מטעם מגו וי"ל דהיינו טעמא משום הכנה דהואיל ובע"ש היה אסור שהוא תשיעי והוא י"ט אם היה נאכל בשבת היה מכין י"ט לשבת והוי כעין נולד כיון שבא עתה ראויות שלו ולא בא בי"ט ומזה הטעם יש נזהרין כשחל שמחת תורה אחר השבת מלאכול האתרוג באותו יום דהואיל ובשבת היה אסור שהוא שמיני ועוד כי היה ראוי לברך בו אם אתי אליהו ואמר דעברו גאלות א"כ אם היה אוכל אותו בשמחת התורה כדאמרן הוי שבת מכין לי"ט:

אמר רב מנשיא בריה דרבא סיפא אתאן לסוכה דעלמא וכו' · אלי נמי למפרך דלמאי דס"ל דהוי מוקצה מחמת איסור לא אשכחנא דמהני ביה תנאה אלא דהיינו חושש למפרך משום דאינו נאמר במסקנא אלא נקט האמת:

אבל עצי סוכה דחל קדושה עלייהו אתקצאי לשבעה · וקשה דמשמע הכא דמה שעצי סוכה אסורין היינו מטעם מוקצה וכן (ג) משמע בשבת (דף מה· ושם) הואיל והוקצה למצותו הוקצה לאיסורו ולעיל קאמר מה חג לה' אף סוכה לה' אלמא דאסורין מדאורייתא ותירץ ר"ת דמה שאמר מה חג לשם אף סוכה לשם היינו לפי שיעור סוכה כגון ב' דפנות ושלישית אפי' טפח אבל אי עביד דפנות שלמות יותר משיעור סוכה לא נפיק מקרא ועל היותר קאמר שאסור מטעם מוקצה ור"י פירש דודאי כל זמן שהסוכה בעמידה שייך בה מה חג לה' אף סוכה לה' אבל כשנפלה לא שייך בה מה חג וכו' ואם כן היה יכול לתרוצי הכא מה שעצי סוכה אסורין מקרא דלעיל מה חג היינו כשהיו בעמידה אבל כשנפלו מותרין אלא נקט האמת דכשנפלו נמי אסורין מטעם מוקצה*):

כל אחת ואחת יוצא בה ואוכלה לאלתר · לאו דוקא לאלתר דהא אתרוג של יום ראשון אסור כל היום עד למחר ולא פליג רב ורב אסי אלא בשאר ימים:

מן

*) [וע"ע תוס' שבת כב. ד"ה סוכה]

רבינו חננאל

התבן בתיבנא סריא דלא עבדו מיניה אוצר: [מתני'] אין נוטלין עצים מן הסוכה אלא מן הסמוך לה אוקמה שמואל דאין נוטלין לא מן הסוכה ולא מן הדפנות עצמן משום דסתר אוהלא אלא מן העצים הסמוכים לדפנות של סוכה זו ורב מנשה אוקמה באיסורייתא כלומר הדפנות הללו חבילות ע"ג חבילות היו שאינן עשויות לאהל ומותר להסתפק מהן. הני קמיה דר' יוחנן אין נוטלין עצים מן הסוכה *) ולא מן הסמוך לה ור' שמעון מתיר ואקשינן לר' שמעון והא סתר אהלא ופריק רב נחמן בסוכה שנפלה עסקינן ור"ש לטעמי' דלית ליה מוקצה דתניא מותר שמן שבנר ושבקערה אסור להסתפק מהן ור"ש מתיר ואמרי' מי דמי התם כיון שסופו ליכבות מצפה אימתי תכבה ויסתפק מן השאר הכא [וכי] היה יודע שתפול הסוכה ונתן בדעתו להסתפק מבנה ופירק רב נחמן בר יצחק לא תימא בסוכה בריאה שנפלה אלא מתניתין בסוכה רעועה עסקינן דמאתמול דעתיה עליה · ושוין ת"ק דברייתא ור' שמעון בסוכת החג בחג שאסורה ואם התנה עליו הכל לפי תנאו ואקשינן וכיון דחל איסורא דחג עלה היכי מצי מתני עלה והא משמיה דר' עקיבא אמרו מנין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה שנאמר חג הסוכות שבעת ימים לה' ותניא מנין שכשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה שנאמר חג הסוכות לה' חג לה' וסוכה לה' ופירק [רב] מנשיא (בריה דרבא) משמיה דשמואל סיפא דקתני ואם התנה עליה אינה בסוכת החג אלא בסוכה בשאר ימים טובים ועלה אמרי' הכל לפי תנאו. ואקשי' וסוכה דחג לא מהני בה תנאה. והתניא סיככה כהלכתה ה בקרמין ובסדינין כו' עד ואסור להסתפק מהן עד מוצאי יו"ט האחרון של חג ואם התנה עליהן לפי תנאו ופרקי אביי ורבא מתניתא זו באומר אינו נבדל מאלין שתליתי בסוכה זו כל בין השמשות דלא חלה עלייהו מעיקרא קדושה אבל עצי סוכה דמעיקרא חלה עלה קדושה אתקצאי כל שבעה ר בהני עיטורין איני בודל מהן כל בין השמשות נאסרו והא אתמר הפריש ז' אתרוגים לז' הימים אמר רב כל אחת ואחת יוצא בה ואוכלה לאלתר ואפי' לר' אסי לא אמר אלא יוצא בה ואוכלה למחר אבל שבעה ימים לא אמר ופרקינן התם גבי אתרוג מפסקי לילות דלא מיחייב בהו ולפיכך שרי אבל בסוכה שחייב לישב בה בלילות כבימים כל שבעה ימים כיומא חדא אריכא ד

מתני'

*) עי' בתוס' שבת מה· ד"ה ולא

עין משפט נר מצוה

ט א מיי' פ"ב מהלכות יו"ט הלכה יד ופ"ו מהל' סוכה הל' טו סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תקיח סעיף ח וסי' תרלח סעיף א:

י ב מיי' פ"ב מהלכות יו"ט שם טוש"ע א"ח סי' תקיח סעיף ח:

יא ג טור ש"ע שם בהג"ה:

יב ד מיי' פ"ה מהל' שבת הלכה יג ופכ"ה הלכה כג ופכ"ו הל' יד סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' רסה סעיף ג וסי' רעט סעיף א:

יג ה מיי' פ"ו מהלכות סוכה הלכה טו סמג שם טוש"ע שם סי' תרלח סעיף א:

יד ו ז מיי' שם הל' טז טוש"ע שם סעיף ב:

טו ח מיי' שם הל' טו טוש"ע שם סעיף א בהג"ה:

טז ט מיי' פ"ז מהל' לולב הלכה כו כז סמג עשין מד טוש"ע שם סי' תרסה סעיף ב:

מסורת הש"ס

(שבת מה.)

[שם מה.]

שבת מד. מו:

סוכה ט.

שבת כב. מה. סוכה י. [תוספ' סוכה פ"א]

הגהות הב"ח

(א) גמ' תני ר' חייא בר יוסף: (ב) שם אמר רב מנשיא אמר שמואל סיפא אתאן כצ"ל וכן בתוספות: (ג) תוס' ד"ה אבל וכו' וכן בשבת משמע דקאמר סוכה

הגהות הגר"א

[א] גמ' אף סוכה לה' ולא והגיה כו' כצ"ל ושבנתיים מוקפים בסגולים

הרי"ף ל"ג לה: [ב] רש"י ד"ה אביי. אבל עצי כו' כ"ב אבל הרי"ף מפרש המסקנא דאם התנה קאי אחג ובהאומר איני בודל ומ"ש אבל עצי סוכה דהיילה קדושה כבלא אמר איני בודל ועי' תוס' ד"ה אמר ור"ן (ובמלחמות ומהרב"ח):

נושא/ מה פירוש נטילת עצים מן הסמוך לסוכה

נושא/מבנה

◇ 2 שלבים כדי להבין

1) א דרש מתיר לקחת עצים מן הסכך (והא קא סתר אוהלא)

ר"נ בר יצחק

△ (מקשה) קושיא ▽ תשובות

I האם תנאי מועיל להתיר

1) סוכה עלמא 2) סוכת החג

II הבדל בתנאי כמתיר בין אתרוג (שמוקצה) לסוכת החג (שאינו מוקצה)